

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za pò godine K 6. — Za Šibenik na godinu donajanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lišta nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 12 para petti redak ili po pogodi. — Priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po petti redak. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Koliko do nas drže

vlastodržci Austro-Ugarske vidi se iz našeg djelovanja više nego iz njihovog. Oni istina do nas drže posve malo, uprav ništa, kako se već opaža iz svega što sa našim narodom rade, ali to omalovažavanje našeg naroda nije opet plod toliko sile, koliko prezira, kojim nas zasluženo obdarivaju gospoda u Beču i Pešti.

Ta gospoda vide bolje od nas naše mane, pa ih izrabljivaju. Ali njima u tom ne treba nikakovog napora. Ulogu izrabljivanja preuzimljemo mi već sami. U Dalmaciji, u Bosni u Banovini ima toliko tih plaćenih i dobrovoljnih samoživaca, toliko izpraznih i oholih navedenih veličina, toliko tih gramzioca za častima i položajima, da je u Beču i Pešti već postalo smješno ono pusto plazenje svih tih stvorova. Oni ih preziru, jer su nametljivi ne za narod nego za sebe. Oni su im odurni jer su prevec jeftini. Oni ih se čuvaju i izrugavaju im se, jer su mnogobrojni. Ali uza sve to oni ih drže i dobacivati im po koju kost da ju glodju, jer na taj način oni drže u sužanjstvu cijeli naš narod.

Kad bi počeli nabrajati, toga smeća bi bilo i po Dalmaciji dosta; a ima toga ništa manje po svim našim zemljama. Jeli čudo dakle da smo, gdje smo? Jeli čudo da se nad našim narodom upravlja kao danas? Jeli čudo da ga se uprav uništava i da mu se ne da nigdje slobodno živjeti?

Mi se za sve to ne čudimo, nego držimo da smo na voljem položaju, nego zasluživamo i da nas vlastodržci ne gnjavje koliko bi mogli.

Ta našem narodu je poznato, da kod nas ima političara, koji su od vlade za svoju službu primili dobru nagradu, pa ipak ima ljudi, koji takove biraju i koji do njih drže. U drugom narodu toga ne bi bilo moguće. U nas ima ljudi koji su, gdje god mogu, sluge ovog ubitačnog sustava, koji se k unu da su mi u vjerni, a ipak ovakovi imaju obrazu i poštenja javno se izdavaju za narodne dobrovotre, voditelje i osloboditelje, ne samo, nego imaju smionosti grđiti i ružiti sve što je kod nas u istinu zauzeto za napredak naroda. Kod nas ima još i dobar broj onih, koji javno kao zastupnici naroda služe vladi, pa ipak svi nalaze sredstava da se nametnu volji naroda i obično su čašćeni kao nekakvi izvanredni stvorovi, a nisu nege sluge.

Svega toga teško da je kod drugih naroda. Nego što je nemoguće kod drugih naroda to je, da kod nas ima čeljadi plaćenika, koja razpolaze sa celom jednom otačbeničkom strankom. A kod nas ima u narodu toliko tih sliepaca, koji bez svoje koristi, mogu slediti plaćenike, a misle da su otačbenici, što mogu držati vlastodržci Austro-Ugarske do nas?

Osim toga u našem narodu nije još razvijeno čuvstvo zajedništva i jedinstva narodnoga, barem se toga čuvstva ne vidi nego mjestimice i obično u teoriji. U čin tu zajedništva još nema. Radi toga kod nas lasno dolaze i tuzdrže se na tobožnju vlasti, a u istinu su u službi tudinjstva, svi oni, koji su u nas n. pr. Dalmatinci, u Slavoniji Slavonci, u Bosni Bosanci i t. d. Svi ti govore da su Hrvati, ali da bi oni preduzeli kakav ozbiljan korak da svoje hrvatsvo posjeduje i u čin provedu bilo kojim obće narodnim djelom, o tom nema ni govora. Dolazi im onda u pomoć korist mjesta, pokrajine, naroda; dolazi im u pomoć pogibelj.

U istinu pak tu se ne radi ni o kakvoj obćoj koristi, ni o kakvoj pogibelji, nego o koristi i pogibelji osobnoj: strah ih je da ih vlastodržci ne odbace.

Kad je tako, što do nas mogu vlastodržci držati?

Danas je obći položaj za naš narod veoma povoljan i povoljnijega teško da ikad bude. U Austriji kriza za krizom. Isto tako u Ugarskoj. Narodi širom sve monarhije žele odahnuti i pod-

uzimiju sve moguće da se od današnjeg težkog stanja oslobode. Hrvati u današnjem obćem meteuž mogli bi i mogu samo ako hoće, zaigrati kolo oslobodjenja, a ipak se ne mićemo, nego jedini čekamo mig iz Pešte, drugi iz Beča. Očekivamo milost, na mjesto da izvojtimo ljutom borbom što nas ide.

A borba je jedino pod jednim uvjetom moguća, a taj je da složimo sve nezavisne narodne sile i da one počnu u narodu i s narodom raditi za njegovo ujedinjenje i oslobodjenje.

Drugog izlaza nema, barem tko zdravo misli, drugog izlaza nemože pronaći. A to priznavaju pravi ljudi sviju stranaka širom svih naših zemalja, pa ipak dobar dio se nečka da posegne za jedinim ovim sredstvom.

U tom nečkanju ima svih onih poroka, koje smo spomenuli. Ali ima i još jedan osobit namo kod Hrvata. Taj porok je u razvijenom prevelikom strančarstvu, u osobnoj osjetljivosti, u neknoj vrsti samoobrane i ohotosti osobne.

Ima ljudi, koji su što šta poduzeli, i hoće da uztraju u svom poduzeću, prem se vidi da je propalo, da uztrajanje nije obvezatno, da je ponizujuće, bez ponosa i bez narodne časti, a što je najglavnije da je bez koristi narodne. No što njima to smeta, oni hoće da uztraju na svom putu, samo za to što novi put nije onaj njihov.

Da dobro pogledaju, uvidili bi da novi predloženi put jest put borbe, dakle i oni bi mogli i morali bi njim uputiti se, ali oni vole načuliti uši i slušati kako im Wekerle prieti da će im odpiliti robove.

U svojoj neodlučnosti oni daju hrane svim onim kukavcima koje smo spomenuli, pak je posve naravno da vlastodržci drže do našeg naroda uprav onoliko koliko zaslužuju oni koji su danas njegovi predstavnici.

Do kada će tako trajati? Jeli baš mora to tako biti?

Po položaju, po snazi, po svojoj važnosti, naš narod je zaslužio bolju sudbinu, i što je odlučno, jaču, odvažniju, uztrajniju borbu za ujedinjenje i oslobodjenje.

Tada bi tek vlastodržci držali štogod do nas i s' nama bi bili prisljeni računati. Ali ovako što je njima do nas?

Kakovi su tudjnici u našoj zemlji.

Osječka „Narodna Obrana“ u svom broju od četvrtka piše sljedeće:

„Jučer su učenicima magjarske ovdajšnje škole došli na ugaio Vašarišta i Reizerlove ulice, gdje je visjela hrvatska zastava. Uz veliku viku počeh i dječaci pljuvati u vis na zastavu, zatim zapjevahu „Szozat“ a nakon toga opet se bacih na pljuvanje, dok ih neki ljudi ne potjeraše. I dok su naši redari na izmjence čuvali one dvie izvješene magjarske zastave, dotle se nije vidio ni jedan čuvar reda, da obrani hrvatsku svetlinju od nauhanke dječurlije.

Iz Osieka nadalje javljaju: Izvješena hrvatska zastava na kući kotarskog ječnika u kolodvorskoj ulici bila je u noći od 17. na 18. o. nj. poprskana tintom.

Iz Mitrovice također javljaju, da je hrvatska zastava bila zaprljana crnilom, o čem „Hrv. Branik“ piše: „Čovjeku mora srce od žalosti da zaplače, a krv mora da uzviruje biešom nad tako gadnim uvredama, koje se kod nas u Mitrovici hrvatskim svetinjama nanašaju. Na zgradi hrvatskog novčanog zavoda, preko puta pravoslavne crkve i škole, izvješena je u slavu rođendana Njeg. Veličanstva hrvatska zastava. Dan poslje u 9 sati počinjen je na tu zastavu atentat, koji su morali izvesti ljubljena braća. Poškropljena je tintom, a bočica, kako je udarila u zid, razbila se i tinta zamrljala kuću. Zbog toga vlada među hrvatskim građanstvom velikoj ogorčenju.

To je u Banovini, gdje se bez prestanka stvaraju magjarske škole, gdje se od Rauchove vlade odnaruđuje Slavonija i Primorje.

Do godine 1908. osnovano je u banskoj Hrvatskoj 45 magjarskih škola. Još ove godine biti će osnovani novih 9. Te je škole otvorilo magjarsko društvo „Julian“. Osim ovih ima drugih: željezničkih, konfesionalnih, kalvinskih 40 do 45. Samo u kotaru daruvarskom ima devet magjarskih škola.

Magjari imaju i podržavaju samo za pomagiranje naše djece društvo „Julian“. Oni pomagare godinice do 400 naše djece. U jednoj godini razpali su Magjari kalendar „Julian“ u 11.000 iztisaka. A mi? Kao odgovor dosta je, da se magjarska zastava vijeh i na banskim dvorovima.

Ali u tom pogledu nije bolje ni u Bosni i Hercegovini.

Tamo Magjarska agrarna banka poštuje baš kako treba naš jezik. Ova banka šalje oko svoj „incasso-tarif“, šalje ga i hrvatskim novčanim zavodima. Cijela ta knjižica sastavljena je njemačkim jezikom. Iz vana nosi najprije neki naslov, koji bi imao biti hrvatski ili srbski a glasi ovako: „Priv. agrarna i komercijalna banka za Bosnu i Hercegovinu.“

U knjiži pak je sve njemačko, a naša mjesta i gradovi spominju se samo u tudjinskom jeziku. Imade tude Cattaro, Ragusa, Sebenico, Spalato, Zara itd. ali hrvatskom imenu ni traga, pa ni u zaporc.

Nego nije ni to dosta.

Po Bosni i Hercegovini kola nekakav „Dienstaufrag Nr. 296“.

U toj službenoj naredbi pisanoj u njemačkom jeziku, veli se, kako je ugarski ministar trgovine izdao naredbu na ravnateljstvo kralj. ugarskih državnih željeznica, po kojoj se svi dopisi i brozajvi, namjereni uredima i postajama bosansko-hercegovačkih državnih željeznica, imadu ovima slati samo u magjarskom jeziku.

U posluhu te naredbe ugarskoga ministra trgovine obnašao je ravnateljstvo bosansko-hercegovačkih državnih željeznica za vrijedno i uputno, da podčinjena službena mjesta pozove, da se toj naredbi ugarskoga ministra trgovine pokore te da na svaki magjarski dopis i brozajvi moraju odgovarati isključivo u magjarskom jeziku. Ta naredba o magjarskom službenom dopisivanju vriedi ne samo za željezničku upravu već i za željezničku eksekutivnu službu. U slučaju, da na pojedini službenim mjestima u eksekutivnoj službi ne bude osoblja, koje bi bilo vješto magjarskom jeziku, tada se dopis odnosnoga magjarskoga željezničkoga ureda ima bezodvlačno poslati ravnateljstvu bosansko-hercegovačkih državnih željeznica, koje će u stvari dalje uredovati odnosno učiniti prevod s magjarskoga jezika.

Kako se iz ovoga vidi idemo u Bosni u susret očitoj magjarizaciji. A kad znamo da tamo ima ciljih krajeva napućenih Niemcima i Magjarima, onda znamo što nas tamo čeka, tim više što svak opaža, tko je putovao Bosnom, da u gradovima i većim varošima već danas sve ozvanja švabštinom kao da si u njemačkoj koloniji.

A Niemci se tamo tako sjegurmo čute, da veći i djaci nose po „burševsku“ i „bumblju“ po varošima izazivajuć urodjenike.

U Dalmaciji je po prilici jednako.

D. S.-K. I.

Znak je to svih vladinih tiskanica. D. Sk. I. znak je, da u Dalmaciji gospoduje njemački jezik, a njemu službuje talijanski, kojima obojim služi S.-k. I. j. Srbo-kroatish, Srbsko-hrvatski jezik.

Štogod govore službene i polu službene naše novine, biva „Smotra i „N. L.“ ostaje istinovitom i gorkom činjenicom da hrvatski nije kod nas uređovni, nego da se kod nas uređevni jezičnog pitanja ravna u svemu po oznaci-

D. S.-K. I. Dakle da je njemački uvijek prvi, gospodujući, jedini, u strogom smislu rieči, službeni jezik svih c. k. ureda.

A da je svaki tudjinac u tim okolnostima i kod nas drzovit, razumije se i po sebi.

Niemac je još pitom, ali on radi po lagano, sjegurno, infiltrira još svoj jezik i trgovinu. Agresivnost, napadaj doći će, ako mi budemo kakovi smo, kasnije.

Talijan je pak već posve drzovit jer eno: U Zadru se zna što se događaja. A da te nerede i drzovite napadaje upriličava inteligencija te c. k. činovnici najbolji je dokaz da su radi zločinačkih napadaja na mirne ljude obučeni sve sami činovnici, akademčari i doktori.

„Fora le cavre“ i za ovaj poklik imaju da odgovaraju c. k. savjetnici. Piasevoli, Denara i c. k. oficijal Calebich te njihovi ukucani i gospodjice Costiera i još druge kćeri c. k. činovnika.

U Staromgradu činovnici se također odlikuju, tako na Hvaru i širom Dalmacije.

Ova fukara biva za to obično nagradjivana i odlikovana, smatrana su junacima.

Načelnik g. Dr. Ziliotto povratio se sa putovanja. Na parobrodu ga je dočekao cvjet zadarske „inteligence“ i zadarske ulice. Gosp. je načelnik izpravio nekorektni postupak obćinskih prisjednika pri zadnjim demonstracijama. Oni nisu našli shodnim niti da se pitaju za zdravlje Dr. Masovića, niti da mu bar svoje platonsko sažaljenje izkažu. Gosp. Dr. Ziliotto nasuprot odmah pri svom dolazku... najprije se rukovao sa Dr. Pompeo Alacevićem i Volpiem glavnim okrivljenicima pri napadaju na Dr. Masovića.

A sada da zaključimo.

Obično se po našim novinama napada na tudjnice u našoj zemlji kao na divljake i barbare, a sebe uzdižemo jer da smo kulturni i pitomi.

Mi proti tomu prosvjedujemo, jer je to lažljiva obšjena. Mi jednostavno nismo još toliko svjestni da se uspoševno branimo i da tudjina prisilimo na postojanje. A nismo još ni toliko ponosni da se pripravimo na uspješnu borbu.

Eto to je istina. Kad budemo dakle svjestni i ponosni, prestat će i od sebe izazivati tudjnica, a u najgorem slučaju popustit će oni i prignuti šije kad uvide da pred sobom imaju silu koja zna čuvati svoje i koja se zna nametnuti svojom nepovredivosti.

Mi smo još od toga prilčno daleko, jer smo pokazali da nas skoro svukud tudjinac može vriediti.

Jedina nauka iz događaja jest, da mi moramo buditi svjest i ponos u našim narodnim redovima.

Svjestan i ponosan narod ne poziva se nikada na kulturu, nego svaku uvredu sebi namenu opere. I svaki pojedinac pripadnik svjestnog i ponosnog naroda zna i pogibelju svog života braniti narodni svoj posjed i narodnu svoju čast.

Daj Bože da tako bude čim prije i širom ciele naše domovine! A dat će i Bog jedino ako budemo radili kako od nas zahtjeva težnja naša za slobodom.

Političke viesti.

Burian odlazi. Sve upornije se šire glasovi da zajednički ministar financija barun Burian odlazi i da će grof Ivan Zichy biti budući ministar zajedničkih financija. Među poodima Burianove ostavke ističu se: koncesija magjarskoj-agrarnoj banci za odkup kmetova u Bosni i neuspjeh sa njegovim ustavnim štatutom u Bosni. Koncesija magjarskoj agrarnoj banci njegovo je djelo, kojim je udario temelje velikome uplivu magjarsstva u Bosni. U pitanju je banke

došao je do oštrog sukoba sa austrijskom vladom i austrijskim parlamentom, u kom je bila nastala ona velika debata, iz koje je austrijska vlada pred obližnjem ograđenjem jedva izniala živu glavu. Javlja se, da je onda već barun Burian bio dao svoju ostavku, ali ona nije bila prihvaćena i on je usprkos toga jedino podporom magjarske vlade ostao na svom mjestu. Poslije pak Burianov u pitanju magjarske banke naročito je izazvao ograđenje slavenskih krugova, koji su u toj banci morali vidjeti jak pokušaj zaboravljanja stranom kapitalu, koji će s bosanskim kmetom moći da razpolaze po miloj volji. Ni ne hoteti, Burian je svojim postupkom zadao smrtni udarac sebi, a težak udarac Bientherovoj vladi, koja se sada nastoji svim mogućim sredstvima, da izkopa iz teškog položaja u koji je zapala radi obstrukcije baš protiv magjarskog banca, Burian bi kraj ovakvih težkih prilika imao da traži od delegacija odobrenje svog proručanja, odobrenje statuta za Bosnu i Hercegovinu, uobće odobrenje svoje politike u Bosni. Da li će to odobrenje dobiti iza onakove kampanje, kako je bila protiv njega, posve je izključeno. Zato on odlazi, barem tako javlja listovi, koji stoje blizu ministarstva vanjskih posala, koji donose naravno i druge uzroke. Da li će se ovi glasovi obistinuti i da li će nakon odlaska Buriana nastati kakav preokret u bosanskoj i u obće u hrvatskoj politici, to zavisi o držanju slavenskih naroda, da li će oni naime uztrajati na obrani svojih narodnih prava ili ne. Prema tom držanju razvijati će se i kriza Austro-Ugarska i kriza Hrvatsko-Ugarska. Naravno da i u jednom i u drugom pitanju ni Hrvatima možemo biti odlučujući čimbenik, ako nam, kako malo doli donosimo, Magjari „ne odpičaju robove.“

Izbori u Ugarskoj. U Ugarskoj se već javljaju znaci o jesenskim izborima. Sva sila letaka raširena je medju ugarske poljodjelce, kojima se javlja o jesenskim izborima. Te letke raširuje medju narodom Kristoffy. Ti su letaci silno ogorčili vladu i koalicione stranke. Prema tim proglašima imadu se izbori provesti još prije konca ove godine. U letacima se upućuje narodu, da stare zaludivše naroda odbije, jer su narod samo zaveli i prevarili, a da bira kandidate poljodjeljske stranke. Pošto je Kristoffy baš predstavnik poljodjeljske stranke, to je i proglas njegovo djelo. Ministar predsjednik Wekerle izjavio je jednom novinaru o političkom položaju slijedeće: Mi radimo — ako i ne javno — a to privatnim putem i dopisivanjem oko toga, da sredimo stranačke prilike do jeseni. Radi se o tome, da se koncentriraju svi trezniji elementi, kojima je više štalo do dobrobiti domovine nego do partikularizma. Protiv ovima stoji t. zv. skupina, koja pošto po to hoće, da zaigra oporbenu glazbu, ali ta grupa može i uz najjaču agitaciju jedva skupiti kojih 50 do 60 pristasa. Pogibeljnija bi nam bila ta skupina, kad bi se složila s Hrvatima i narodnostima, nu mi ćemo se pobrinuti, da ovima pravodobno odplimo robove, koji su već previako porasli. „Dakle Wekerle se nada još da će moći odplati robove t. j. da će u Hrvatskoj već naći svoju stranku i tako osujetiti svaki uainji otpor hrvatskih oporbinih stranaka. Nu valda Wekerle se previše uzda u moć vlade Rauchov i Trödlerovog služništva; valjda se i prevari. A prevarit će se jedino ako us Hrvati odlučili već jednom obracunati sa magjarskim gospodstvom. Nu zapravo reći mogao li i Wekerle imati pravo gdje Trödler može još imati pristasa; gdje Rauch može vladati; gdje Cuvaj može snubiti ljude; gdje je razglašen kao opozicionačac krikovletnik Kršnjavi i gdje na čelu tobaž o-

zionalne stranke stoje ljudi kojima Rauch daje dopust da robove po zemlji; gdje je zavidala korupcija i gje je sve dopušteno u ime lišnih interesa, tu još nije zdelo Ne, nije zdelo, jer se i opozicija proti Wekerlu još od njega nada

Naši dopisi.

Sinj.
Iz Sinja su poslali dvie predstavlke, od kojih prva na ministra predsjednika, druga na zem. odbor:

Preuzvišenosti!
Vama kao poglavici čitave uprave Cijislitanje ne mogu da ne budu poznati najnoviji škandali u glavnom gradu Dalmacije Zadru, koji su bili sa strane ulične rulje kroz nekoliko dana izvedeni proti pojedincima i korporacijama hrvatskim, a koji su kulminirali u barbarskom i zasjedničkom napadaju jednog čopora od pedesetak fanatizirane momčadi predvodjene od akademički tituliranih ljudih na mladog sudskog prislusnika Dra. Dragu Masovčića. Vaša Preuzvišenosti je bez dvojbe dosad već bila obaviještena, da je napadaj slijedio još za dana, na najživijem dielu glavne ulice Zadra, da je c. k. oružništvo bilo sasvim odsutno, a da se jedan občinski redar pokazao tek onda, kad su napadači žrtvu izrcvrenu ostavili na zemlji ležeću, te da je taj občinski redar stao goniti tu žrtvu i prieti, da će je dati silom ukloniti; da je napadnuti, poznat kao izvanredno miran mladić, ne saučestvujć nikakovo demonstraciji ili izkazu, ne noseći niti ikakova znaka bilo političkog, bilo narodnog, u času napadaja mirmo promatrao knjige izložene u u jednoj knjižarnici.

Vašoj Preuzvišenosti je također poznato, da ovaj slučaj nije ni prvi ni osamljen u Zadru, te da ti zadarski nemiri, koji svaki put imadu po nekoliko teško pogodjenih žrtava, postadoše već u pokrajinskoj štampi i vani prozrebivajni.

Ovakvi barbarski i periodični napadaji u Zadru, kojima jedan dio zadarske ulice hoće da terorizuje mišljenje čitave pokrajine, koja je nastavana pučanstvom hrvatskim i srbskim, ostaju skoro svaki put nekažnjeni, a glavni kolovodje pak uvijek izbjegnu svakoj neprilici sa strane vlasti.

Osobna sigurnost građana u njihovu zdravlju i časti vrhovno je dobro moderne države, a ta je sigurnost članovima ogromne većine ove pokrajine već od mnogo godina ugroženo u glavnome gradu iste, sielu c. k. Dalmatinskog Namjestništva.

Pučanstvo občine sinjske ovoga puta osim ogorčenja čitave pokrajine ima osobiti razlog da se ozove u tome, što je najnovija žrtva zadarske ulične rulje, Dr. Drago Masovčić rodom i porieklom sinjanin i sin neprežaljene uspomene sinjskog zastupnika na carevinskom vieću Dra. Augustina Masovčića. Gođa podpisani u ime čitave sinjske krajine obraćaju se Vašoj Preuzvišenosti tražeći, da se najenergije zauzme, da u glavnom gradu Dalmacije bude jednom za vazda zajamčena u prvom redu osobna sigurnost, te zaštićena sloboda građana u narodnom i političkom radu.

Visoki odbore!
Krvavi prizori i razbojnički napadaji na nas Hrvate u glavnom gradu Zadru započeli su od onog časa, kad se je kod nas počela buditi svijest hrvatska i kad hijednosno, da u svojoj kući budemo svoji.

Zadarska uličarska rulja opojena biesnom mržnjom na sve što je slavensko, predvodjena akademskom omladinom, naučanka i bunjena inteligencijom više je puta počnila vandalskih

napadaja na pojedine Hrvate i društva hrvatska, a da nigda do danas nije bila sudjena i kažnjena kako je zaslužila. Pogotovo glavni moralni krivci uvijek su sretno izbjegli pravni, koji su bili u nevolji prepupšteni po nekoji zločinački elementi reklutirani u najpokvarenijim slojevima pučanstva, iz čega se može drugo zaključivati nego ili sukristvo ili dopuna nesposobnost one vlasti, kojoj je povjereno gradsko redarstvo.

Biesnilo zadarske ulične rulje došlo je zadnjih dana do nevjerojatne žestine, te je dužnost i tvrda volja čitave pokrajine, da se tome ipak jednom na kraj stane. Hrvatsko i srbsko pučanstvo, koje sastavlja skoro ukupnost čitavog pučanstva pokrajine, mora da se usred svoga glavnoga grada smatra ne samo u tuđini te prisiljenim, da sakrije svoju narodnost i mišjenje, već još gore mora da gleda svoje sinove izložene najpodlijim i najokrutnijim napadajima, kojih se počinje stiditi i Afrika.

Pokrajina zahtjeva, da u glavnom gradu hrvatske Dalmacije bude Hrvat mogao hodati i živjeti poštovan i čašćen ko čovjek u svojoj kući, a pogotovo i bez odvlike zahtjeva, da mu uspješnim i energičnim sredstvima bude izvještena i zajamčena osobna sigurnost.

Pokrajina čuti, da je uklenjenje i onemogućenje zadarskih nereda pitanje neodgovido i nepropustljivo, ako se ne će da se čitava pokrajina pretvori u jedno gradjansko razbojište.

S ovih razloga sinjani, koji su na bolan način pozvani da se prvi jave ime, što je najnovija žrtva vandalizma zadarske ulične rulje njihov ljubljen i čašćen sumješčanin i sin neprežaljnjog njihovog zastupnika na carevinskom vieću Dra. Augusta Masovčića, obraćaju se na taj Visoki Zemaljski Odbor.

Zemaljski Odbor kao najviša zemaljska autonomna vlast, kojemu podležu da nadzire obćine u izvršavanju njihovih dužnosti, prvi je pozvan i narodu obvezan, da traži energičan i uspješan liek pojavi, da se takovi grozni neredi i razbojstva proti Hrvatima na najvidljivijim mjestima zadarskih glavnih ulica ovako čeridčki opetuju, a da občinska vlast ili ne će ili ne umije da ih za vremena preteče, ili barem da krivce pronadje i kazni.

Koliko se tiče djelokruga državnih vlasti čast je podpisanim saobćiti tome Visokom Odboru, da su se posebnom adresom obratili na Visoko c. k. Ministarstvo Unutrašnjih Djela.

Betina.

Promjena uprave i rad zadruge u Betini. U prošlu nedjelju bila je držana u Betini obća skupština onamošnje obrtno-potrošne zadruge, u svrhu da bira novog predsjednika, pošto je dosadašnji Don Ciril Pelaić, koji je u isto doba bio u njenim utemeljiteljem premješten. Jednoglasno bio je biran predsjednikom Andrija Kapov. Pošto je tim ostalo izpražnjeno mjesto podpredsjednika, ovim bude jednoglasno izabran Niko Bilic. Tajništvo, blagajništvo bilo je povjereno Josipu Pavičiču ud., a pošto je tim ostalo izpražnjeno mjesto podpredsjednika nadzornog odbora istim bi jednoglasno biran dosadašnji tajnik, blagajnik. Na 22. t. m. stanje ove zadruge bilo je slijedeće: Aktiv u gotovinu novcu, K 825.56. Vriednost predmeta u skladištu 2942 K. Na dugu kod članova 328 K. Ukupno 4095.56 K. Pasiv: Za izplatiti naručene trgovine, 1511.16 K. Zadružni

poslovni udjeli 410 K. Pričuvna zaklada 288 K. Prištednje družinara 1180 K. Čisti dobitak poslovanja 476.40 K. Ukupno, 4095.56 K. Ova je zadruga počela svoje djelovanje na 10. ožujka t. g. te je u samih 6 mjeseci rada uz sve troškove osnovanja znala prikupiti na korist pričuvne zaklade 476.40 K, što je vrlo povoljno za upravu. Na predlog g. Kapova, popunjena onim g. Pavičiča skupština je jednoglasno izrazila priznanje na uspješnom i poštivnom radu predsjednika Pelaića na korist zadruge i izrazila mu je svoju zahvalnost. Ova zadruga broji 64 člana, te 8 onih što uplatiše ulazninu. Skupštini je prisustvovala i revizor Belamarić, te je upravi i nad, odboru podao upute, kako da se odstrane neki nedostaci.

Pokrajinske viesti.

Odlazak vriednog činovnika. Na 17. t. m. otišao je iz Makarske vriedni kotarski sudac g. Milan Dominis — kao upravitelj kot. suda u Kistanjima. Svojim kratkim boravkom u Makarskoj, svojim izglednim ponašanjem, strogim vršenjem svoje službe, kao i utvorenim značajem i poštenjem znao si steći ljubav i povjerenje kod građana toli ostalih primorca, koji žale njegov odlazak.

Saziv dalmatinskog sabora. U zadnjem broju smo izniali kako vlada misli sazvati sve pokrajinske sabore pa i dalmatinski u drugoj polovici rujna. „Hrvatska Korespondencija“ sada javlja da je jednom njezinom prijatelju u Beču rečeno sa mjerodavne strane: „U ministarskom vieću bilo je govora i o sazovu dalmatinskog sabora na redovito zasjedanje. Dalmatinski će se sabor sazvati istodobno kad i drugi sabori. Nema nijednog razloga po sriedi, da bi se sazvalo druge sabore, a dalmatinski ne. Glede dana sazava, naime da li će biti sazvan na 15. ili na 16. 17. itd. ne bilih vam znano na ništa pozitivna, ali to je u ostalom irelevantno, da li se sabor sazove za jedan dan prije ili za jedan dan kašnje.“ Kako se vidi, vlada je odlučila sazvati sabor za drugu polovicu rujna t. g., ali da li će ga u istinu sazvati to je opet drugo pitanje. Ta u Dalmaciji smo!

Ženski preparandij. Dosadašnji ravatelj c. k. ženskog preparandija, g. Don Marko Topić na vlastitu je molbu stupio u mirovinu. Upravu je privremeno preuzeo gosp. Antun prof. Krietić, koji će kako se glasa, biti imenovan stalnim upraviteljem.

Sa vojničkih vježbama. Iz Krivošija javljaju, da je prošlih dana preko 200 vojnika malak-salo, te su popadali po putima. Izmedju njih je i deset častnika. Vježbe su zadnjih dana preteške. Vojnici ustaju u 4 sata, a vraćaju se u 3 poslie podne, a kroz to vrijeme ništa ne založe, nego su izloženi užasnoj žegi. Bilo bi nužno da se u Dalmaciji, obzirom na vanredno žegu i veliki napor, obustavi ove manevre. U Gracu, Beču, i u svim drugim njemačkim krajevima vojnici već ne izlaze na manevre ako za dva tri dana nije pala kiša. Naravno.

„Smotra Dalmatinska“ nakon što je okulevala izletnike na eucharistički sastanak i osumnjčila gosp. Angjelinovića, mramorkom šuti o svim neredima koji se događaju bez prestanka u Zadru. Za nju u obće svega toga ne postoji, prem joj se nije to događaj pred nosom. Čudnovato! Ali za nas nije ni to.

Njemačko prodiranje u eri jezičnih naredaba. Gosp. šumskom Nadzorniku Tepperu nije dosta što je svojim muklim radom doveo svu njemačku koloniju šumski povjerenika kao: Ehrlich Odlasek, Munklet, Petran, Gorecki Korselt i koji neznadu hrvatski ni beknuti — nego naravno prema tome hoće, da uređuje sve po njemačku — kao u Berlinu — i nakon famožne jezične

Zaliha zlata na svijetu.

„Narodna Obrana“ koja izlazi u New-Yorku, doniela je slijedeći članak o stanju zalih zlatna na svijetu, kojega radi interesantnih statističkih podataka prenosimo.
„Kroz zadnjih deset godina količina zlata na ciolom svijetu narasla je za polovinu, a kroz zadnjih 25 godina se je podvostručila. Količina zlatnog novca pak narasla je još u višem razmjerju, budući je sada za 75% viša, nego je bila pred deset godina. To je izvadjeno iz skrižaljki, koje će biti brzo izdane po statističkom Bureau' od Dept. of Commerce and Labor. Ove skrižaljke nam pokazuju svjetski proizvod zlata sve od otkrića Amerike i iznos zlatnog novca na ciolom svijetu. Proizvod zlata od otkrića Amerike do danas došije oko 13 bilijuna dolara, a iznos zlata, koje danas obstoje, proracunano je na 11 bilijuna dolara, dok vriednost zlatnog novca u svim svjetskim državama po statistici sada iznaša oko 7 bilijuna dolara.

Brizno će promatranje ovih skrižaljki pokazati nam vrlo brzi porastak u proizvodu zlata zadnjih godina. Prije godine 1700. svjetski proizvod zlata iznašao je poprečno oko 5 milijuna dolara godišnje, od 1700—1750, oko 10 mil. godišnje, 1750—1850, pak oko 12. milijuna. Kad su god. 1849. otkrili zlato u Sjed. Državama i malo kasnije u Australji, svjetski proizvod zlata narasao je, deseterostruko, pošto od god. 1850—1890. svake godine proizvelo se preko 100 milijuna dolara zlata. Od. 1893. proizvod je prešao 150 mil., 1894 bilo je 181 mil., a 1896 202 mil. Od toga doba unaprijed porastak bio je još brzi i kud kamo viši, prešavši 300 mil. god. 1899., 400 mil. god. 1906., 410 mil. god. 1907. i 427 mil. god. 1908.
Kao posljedica ovog brzog porastarska u proizvodnju kroz zadnjih 10 godina iz svjetskih zlatnih rudokopa izvadilo se oko 3,400 mil. dolara vriednosti zlatne rude, dok proizvod kroz 15 godina pred tim iznaša 2,400 mil., što čini 6 bilijuna dolara vriednosti zlata kroz zadnjih 25 godina, dok od otkrića Amerike do danas proizvelo se oko 13 bil.

Premda se zlato čuva bolje, nego ikoga dio ljudskog proizvoda, dobar je dio od 13 bilijuna izčeznuo, tako da najbolji procjenitelji računaju svjetsku zalihu ove dragocjene rude na 11 bilijuna dolara, jedna trećina od čega proizvela se zadnjih 25 godina, a tri četvrtine kroz zadnjih 60 godina.
Po prilici dvie trećine ove svjetske zalih zlatna obstoje u novcu ili u šipkama, koje se drže za novčane svrhe. Zaliha zlatnog novca u glavnim svjetskim državama, dokazano je, došije oko 7 bilijuna što u prometu što u bankama. Od ovih 7 bil. proracunalo se, da je oko 3 bil. u prometu, a oko 4 bil. u bankama i javnim blagajnama. Sjedinjene Države sjev. Amerike imaju više zlatnog novca, nego ikoga druga država na svijetu. To je proracunano po slijedećoj tablici: Sjed. Države 1,613 mil., Njemačka 1,044 mil., Francezka 926 mil., Rusija 917 mil., Englezka 565 mil., Austro-Ugarska 303 mil., Italija 258 mil., Australija 140 mil., Egipat 140 mil., Argentina 140 mil., Turska 132 mil., Indija 113 mil., Japan 96 mil., Kanada 66 mil. i Brazil 51 mil.

Količina zlatnog novca u Sjedinjenim Državama (uključivši i rude) rasla je istom brzinom, kao i u drugim državama. Pred desetak godina naime bilo je preneseno oko 925 mil., a danas ima 1,613 mil., dakle 75% porastaka, dok porastak u svim ostalim državama došije isto 75%.
Od 13 bilijuna dolara vriednosti zlata, proizvedenog od otkrića Amerike, cieti četvrti dio proizveo se je u Sjed. Državama.
Južna Afrika zauzimalje prvo mjesto medju svjetskim proizvajacima zlata, Sjed. Države drugo. Onda dolaze Australija, Rusija i Meksiko.
Kako se iz jedne druge tablice vidi, količina je novca na svijetu, kako slijedi: 7 bilijuna u zlatu, 3 1/2 u srebru i 4 1/2 u papirima, dok je pred deset godina bilo: zlata 4 1/2 bil., srebra 4 a papira 2 1/2; po tom se zaključuje, da je zlato poraslo za preko 50%, pairi oko 80%, dok je srebro palo za 10%.

naredbe. Čujemo, da neće za dugo još ostati, te mu preporučujemo, da poštuje zemlju i narod, gdje je postigao tako visoku čast dvorskog savjetnika, a sumnjamo da bi to bio postigao u drugoj pokrajini, kad bi na ovaj očiti način gazio narodni osjećaj. Svakako bilo bi za željat, da na upravu šumske struke dođe jedan od naših ljudi, koji se nalaze u tudinji, i koji poznaju i jezik i odnose i imadu šumske spreme, za to važno zvanje.

Pušteni su na slobodu obtuženi radi napadaja na Dr. Masovića jer su svršeni svi izvidi. Inače su im tamične pomogle i liepo izgledaju.... A vidit će se kako će biti u buduće.

Sabraonice „Čirilo-Metodskih zidara. Naši revni „zidari“ u Zagrebu izdali su „sabraonice“ za našu Istru, koje će sabraonice razdijeliti diljem naših hrvatskih zemalja. S toga mole Čirilo-Metodski zidari: sve rodoljubne kavanare, svratištare i gostioničare, koji bi želili, da dobrotvornu „sabraonice“ smieste u svoj cijenjeni lokal; neka se obrate dopisnicom na klub „C. M. Z.“ u Zagrebu. Isto tako molimo i privatnike, da javu klubu, u koji bi se lokal u pojedinom mjestu mogla smjestiti jedna sabraonica za ovu dobrotvornu stvar, te su svi rodoljubi dužni, da posjećuju one lokale, gdje se nalazi sabraonica za družbu. Neka se jave i pojedinci domoljubi, da im se pošalje sabraonica, s kojom će kod svih zgoda, zabava, vjenčauja, krsititaka, slava i t. d. sabirati sve novčić po novčić. P. n. pjevačkim, tamburaškim, gospojinskim, sokolskim i inim družtvima ponovno stavljamo na srce, neka se zauzmu za stvar, pa neka i oni naruču sabraonice, da skupe prigodno koju svoticu za očuvanje našeg rodnog praga proti tudinju. Do sada se javilo tek desetak družtva, — zar su to sva hrvatska rodoljubna družtva ?!

Pod nosom c. k. namjestništva na 20. o. m. u večer obdržavao se u talijanskom radničkom društvu dogovor, na kojem su stvorili zaključci obzirom na izlet zadarskog „Hrvatskog Sokola“ u Šibenik, kao i obzirom na mjere, kojima bi se prisilo „Hrvatsku Krunu“ na šutnju. O tim prisilnim mjeram svjedoči i napadaj na g. Andjeljovića a i huškanje „Dalmata“ na našeg predsjednika Prodana, „Smotra Dalmatinska“ o svemu tomu ništa. Nu nesmeta, a preporučiti bi „Dalmati“ da ima malo pameti za svoje gospodare.

Iz hrvatskih zemalja.

Saborski izbori. Predstojeći gradski izbori u Zagrebu od velike su važnosti i donekle mjerilo budućih saborskih izbora. I Rauch i sve opozicionalne stranke za to se pripravljuju na iste. Već se u Zagrebu drže sastanci i rek' bi da će sve stranke složno izstupiti proti Rauch-frankovoj skupini. Takav jedan sastanak držao se u „Grand Hotelu“. Da su saborski izbori blizu, odnosno da će se razpustiti hrvatski sabor do brza o tom nema sumnje. Čuvaj je za to putovaga, a Wekerle govori o pitanju hrvatskih rogovga. Pogovara se, da će hrvatski sabor biti raspušten koncem mjeseca rujna. Za vrijeme dok se provedu izbori provesti će barun Rauch konstituiranje ustavne (?) stranke. Već se pronosi lista Rauchovih kandidata kod predstojećih saborskih izbora. Prema ovoj listi, kandidirati će na temelju Rauchovog unionističkog programa, sljedeći ustavnici: Dr. Herman u Varaždinu, ministarjalni savjetnik u trgovačkom ministarstvu, Ehrenhöfer u Slatini, podban Čuvaj u Osijeku, Tičarić u Iloku, kr. javni bilježnik Zaddor i Kelesenyi u Vukovaru i u Nuštru, profesor Dr. Hirc u Delnicama, Dr. Kršnjavi u Zagrebu, ministarjalni savjetnik u miru Toth, u Gospiću. Liepa kita! Pa kad se govori o ustavnosti Rauchove stranke ima se to tako razumijevati, da će to biti plod štrebera i platenika kakovih teško da je bilo i u Kluhenovoj stranci. Radi toga ustavnost Rauchova isto je što i kužna bolest na zdravom tielu. Može biti jako pogibeljna.

Invazija tudnjina i propadanje domaćega življa u Slavoniji. Iz dana na dan čitamo da naše domaće pučanstvo propada u Slavoniji, i da ju osvaja tudnjinać Magjar i Niemac. Statistika dokaziva da je tako, a mi o tom bugarimo nu ništa ne radimo. Vrieme bi bilo da se stavimo na rad. Ako hoćemo, da sprječimo dalje prodiranje tudnjina u Slavoniju, moramo nastojati najprije, da sprječimo propadanje i izumiranje autohtonog pučanstva, a u drugom redu za stvorimo domaći, za kolonizaciju sposobni elemenat, koji će se moći uspjehom u Slavoniji naseljavati. Jedno i drugo može se postići samo udruženim silami, zadrugarskim pokretom na ekonomičnom i prosvjetnom polju. Dakle napred!

Sriem se budi! „Hrvatskom Braniku“ pišu iz Cerevića na Danuvu: „Od nazad tri godine dana, kako smo ovdje osnovali našu

uzdanicu, hrvatsku čitaonicu, opažamo veliki preokret među stanovništvom čerevičkim. Hrvati naši, većinom obrtnici i radnici, spalvali su kroz dugi niz godina ne mareći tako reći ništa za narodne poslove. Danas možemo ponosom gledati na našu čitaonicu, zbog koje nam mogu i mnogo veća mjesta naše domovine zavjedjeti. Zato naša „braća“ radikali biesne i prijekim okom prate naš napredak.“ Ali jeli to dosta da rečeš te se Sriem budi?

Odkriće spomen-ploče Ljudevitu Gaju obavilo se u nedjelju 22. o. m. u 11 sati prije podne i to na kući br. 4 u Gospodskoj ulici u Zagrebu, u kojoj je slavni preporoditelj umro goo. 1872. Ploču je postavila družba „Braće Hrv. Zmaja“. Sva zagrebačka družtva sastala se u pol 11 sati prije podne pod svojim barjaciama na Strossmajerovom šetalistu, odakle je povorka sa glazbom na čelu krenula preko Griča, Sjemenišnom ulicom u Gospodsku ulicu pred kuću pravosuđnos odsjeka kr. zem. vlade. Tu je Božidar pl. Kukuljević govorio: „Proslav!“ a sva pjev. družta, pjevala „Živila Hrvatska!“ Predsjednik „Braće Hrv. Zmaja“, Emilij pl. Laszowski u ime družbe, na to je predao ploču kr. slob. i glav. gradu Zagrebu. Iza toga krenula je povorka preko Katarinskog trga kroz Kamenita vrata Dugom ulicom, llicom, Gundulićevom i Kukočevićom ulicom pred „Kolo“, gdje se razišla. Ovoj proslavi je prisustvovalo dosta gradjanstva te i „Hrvatski Sokol u Zagrebu“.

Pitanje talijanskog sveučilišta riješeno. Iz novina doznajemo, da je tršćanski namjestnik knez Hohenlohe vodio u ime vlade pregovore sa talijanskim predstavnicima glede ustrojenja talijanskog pravničkog fakulteta. Rek bi, da se je postigao sporazum. Obistin li se glas, to je jasno, da će u jeseni biti u zastupničkoj kući borbe i to borbe doskrajnih sredstava.

Hrvati u Bosni. „H. Dnevnik“ piše: „Danas može neko i neko u duši žaliti, što nije Bosna i Hercegovina doživila drugi edes, ali da se može to poslužiti starijim lozinkama koje danas više nisu nikako na svojem mjestu, to nismo mogli vjerovati, jer smo bili uvjereni, da je pretureno iskustvo dozvalo naše ljude pameti. Mi Hrvati odsudjujemo tu nesmisleno takozvanu „protufekarsku“ borbu, jer joj znademo zametak i tendenciju, ali i moramo da naglasimo, da od onih za koje se zauzimamo, očekujemo predusretljivosti i ljubavi naspram zemlje, u kojoj živi i štovanja naspram naroda u kojemu žuju. Ti svi ne smiju nikada pustiti iz vida, da žuju u hrvatskoj zemlji, u hrvatskom narodu, koji daje obilježje ovim krajevima i svim zemljama na jugu monarhije. Ovaj narod ima svoju kulturu, svoju prošlost i ima pred očima svoju budućnost. Hrvatski narod je svjestan svoje životne snage i moći asimilacije je ne boji, da bi ga ikoja sila mogla zbrisati s lica zemlje, ali za to ipak ima pravo da traži od onih, koji u njegovu krilu žuju i rade, da ga štiju kao kulturni narod, da štiju njegovu prošlost i da ništa ne rade, što bi se moglo smatrati kao ometanje budućnosti.“

Iz grada i okolice.

Proslava desete godišnjice Hrvat. Sokola.

Prisrpe se za ovu svečanost u podpunom jeku. U cielom gradu opaža se neka žurba za kicjenjem bilo ulica, obale, i svagdje kud je određeno da prodje Sokolska povorka. Na poljani pak radi se bez prestanka. Nastoji se da poljana bude liepo okićena e da uzmogne dostojno primiti kršne Sokolove iz Dalmacije, koji će da pokažu svoju vještinu. Preporučit je još jednom svima onima koji kane pristupiti na ovu svečanost da se na vrijeme obrate za nabavu ulaznica na vježbalište kao što i za zajednički objed, koji će se držati na otvorenom i to na gospodskom trgu koji će za tu prigodu biti dostojno izkićen, a u isto vrieme tako uređen da će biti hlad.

Javljaju nam iz Rogoznice i Primoštena da se sprema posebni izlet za sokolsku svečanost od najmanje 150 izletnika. Evala tamošnjim rodoljubima.

Iz Zlosela dolazi također liepa kita Sokolova, a zovemo ih tako, jer su već odučili osnutak Hrvatskog Sokola u Zloselima o čem se već radi, poslie blagoslova barjaka Betsinskog Sokola.

Iz Zadra po viestima koje primamo, izlet će biti veličanstven. Tollka je sila izletnika da se misli unajmiti i drugi parobrod.

Iz Splita također veliki izlet sa više sokolskih družtva t. j. ciela župa Vojvode Hrove. Sve ove vesti nosimo najvčim uzhitom radosni što će toga dana Hrvatski Šibenik da

braću dostojno dočeka i po svom starom običaju pokaže pravo hrvatsko gосто primstvo.

Starješinstvo Krešimirove župe javlja nam da se sva pripadajuća još družtva spremaju da korporativno sudjeluju svečanosti.

Četa Šibenskog Sokola kao i mužki i ženski podmladak u neprestanoj su vježbi sa pokusima. Drago nam je naglasiti da vježbe čunjevima i kopljima liepo napreduju.

Iz Drniša dolazi sa posebnim vlakom do 300 učesnika. Sokol će biti praćen od družtvene glazbe. — Evala Drniščanima.

Iz Kaštela također veliki izlet posebnim barobrodum. Računa se do 350 izletnika. Živili dični Kaštelani.

U oči proslave obdržat će se također bakljada kojoj će učestvovati četa Sokolska sa Šibenskom glazbom. Bakljadi će učestvovati i veliko mnoštvo gradjanstva.

Šibenske Hrvatice nisu ni ovaj put zaboravile obiljubljeni Sokol te su se pobrinule da zastava našeg Sokola bude nadaren liepom vrpcom. Kako čujemo vrpca je vrlo krasno u zlatu izvezena od oveće vriednosti. Živile naše dične Hrvatice.

Za sva tu su pozvani svi odbori na konačni dogovor.

Uprava našeg Sokola javlja nam, da je primila u zadnji čas brzjavnu viest, da će svečanosti sudjelovati i Korčulanski Sokol sa svojom glazbom. Dolaze posebnim parobrodum, uz sudjelovanje i drugih Hrvata iz grada Korčule i okolice. Živila Korčula! Živio Sokol! Gosp. Ivan K. Dalle-Feste ljekarnik poslao je na dar „Hrv. Sokolu“ K. 25, na čemu mu uprava družtva preko nas najsrdačnije zahvaljuje.

Sokoli u tudjini. Dne 15. kolovoza o. g. priredjuje Hrvatski Sokol iz Chicaga, Ill. sa svojim glazbenim odjelom Hrv. glazbe „Sokol“ svoj prvi izlet u Joliet, Ill. — Hrvatski Sokol izlazi po prvi put na javu u sokolskim odorama. Svrla izleta jest ustrojenje Hrvatskog Sokola u Jolietu, gdje će se obdržavati velika narodna javna skupština, a zatim će Hrvatski Sokol iz Chicaga vježbat proste vježbe i sa kopljima. Da svaki gost i prijatelj Sokola čim bolje i ugodnije sprovedu svoje vrieme, žet je u tu svrhu poseban vlak, koji kreće iz Chicaga gore navedenog dana točno u pol 1 sati prije podne sa 31. Ave i La Salle ulice. Hrvatski Sokol kreće korporativno u 12 i pol sati poslie podne iz svoje dvorane do kolodvoru, odaklem polazi zajedno sa izletnicima u Joliet.

Šibensko občinsko vijeće držalo je u nedjelju sjednicu, na kojoj se pretresao konačni račun god. 1908. i primio predračun za dojduću godinu. Sjednica je bila brojno posjećena. Na istoj bio je imenovan glavarom Rogoznic gosp. Bene Ercegovic — Grba, dostojni nasljednik obiljubljenog pok. Šime Caparina. Gosp. Beni čestitamo a i Rogozničanim!

† **Preminuo je** u nedjelju član radničke zadruge Marko Baranović Lukin. Sprovod mu je bio u ponedjeljak uz brojno učestvovanje prijatelja. Pokojnik bila lahka zemlja a obitelji naše saučestće!

Naši liečnici i liečnički kongres u Pešti. Izvanredna glavna skupština zbora liečnika od 13. kolovoza jednoglasno mienja zaključak mješne skupštine od 9. srpnja i odlučuje da „Zbor liečnika kraljevina Hrvatske i Slavonije“ ne sudjeluje na međunarodnom medicinskom kongresu u Budimpešti. — Gospodin Colombani nam preko splitskog klepeta poručuje da će on čekati što liečnički zbor odlučii. Dobro je; liečnički zbor je zaključio, pa sada čekamo na njegove odluke. Opetujemo da očekivamo, te prenac hrvatskog zavoda neće se staviti u protibim sa čitavim narodom.

Odlazak lučkog poglavara. Prekjučer odputovao je lučki poglavar gosp. Vitez Niseto iz Zadra na svoje novo mjesto lučkog nadzornika u Trstu. Nismo vični da hvalimo nikoga, a još manje činovnike, koji su dužni da vrše pravedno svoju službu, ali moramo reći, da gosp. Niseto, za punih 11 godina, što je upravljao pomorskim okružjem od Lopara do šibenske Rogoznice, i ako čovjek pun energije ipak znao je, sa njegovom milom rečju uputiti sve svoje podređjenike kako nebi došli u nikakav sukob bilo naprama strankama bilo napram zakonu. Branio je i štutio pomorske interese svih mjesta njegovoga okružja, a naprama Šibeniku gojio je osobito simpatije i znao je energično podići svoj glas, kad se je ticalo dobrotit Šibenika, a to s razloga, jer je kao vješt čovjek bio uvjeren, da je Šibenik, glede pomorske trgovine, najglavniji grad u Austriji poslijen Trsta. Ako svaka nije se izpunila nije kriviti njega, nego i burokratsku rotinu. Dok se radujemo njegovom promaknuću, žalimo njegov odlazak, a dao Bog da njegov nasljednik bude ono što je bio Marko Niseto za svoje okružje, koje je bilo prije njegova dolazka zanemareno sa svakog pogleda.

Književnost i umjetnost.

„Priručnik za ribare, ljubitelja ribarstva i ribarskog obrta“ od Vinka Belamarića, nadučitelja Šibenik. Hrvatska tiskara Dr. Krstelj i drug. 1909. Ciena i K. Ova knjiga sadrži što je gosp. Belamarić o ribarstvu, ribarskim obrtima, zadrugarskim, mrežam, alatima itd. pisao u našoj „Hrvatskoj Rečji“. Ova knjiga je veoma zanimiva i poučna. O istoj knjizi stručnjako pero piše ove redke: „Gosp. Belamarić u svom priručniku jasno i vješto opisuje sve ribarske alate, tako da olakučuje poduku. S ovom knjigom u hrvatskom jeziku, kao i s onom u talijanskom jeziku g. Josipa Boniciollia, ribari Dalmacije, Trsta i Istre mogu da se mnogo okariste i da posegnu za novim probitačnijim sistemima ribanja. Kad se nauka, sadržana u tim knjigama, provede u praksi, toli samo ribanje koli u obće ribarski obrt dobit će novog poleta i života. Iz ovih knjiga mogu dosta da nauče. ne samo ribari nego i oni koji su pozvani da se brinu oko napredka ovoga obrta, na žalost kod nas tako zapuštena. Oni su u položaju da koriste upute provedu u djelo. Djelo g. Belamarića i radi oblika, i radi jasnoće stila, i radi množine uputa, koje on daje podpunim poznavanjem predmeta, zaslučuje najliepšu preporuku.“ Knjigu gosp. Belamarića toplo preporučamo!

Zemljopis Hrvatske, uz suradnju odličnih stručnjaka uređuje Dr. Antun Gavazzi — Zagreb 1909. Od ovog liepog djela izašao je prvi svezak II. diela. Bez ove knjige ne bi smjela biti nijedna naša izobraženija kuća, nijedna škola i učevni zavod, jer svaki Hrvat trebao bi poznavati svoju domovinu. Urednik zemljopisa opominje i moli razine amoteur fotografije, da bi mu p o s u d i l i na kratko vrieme snimke naših karakterističnih krajeva. Osobito bi mu potrebne bile fotografije (negative ili positive) sa Korduna, Zagorja, Slavonije, onda sa Zrmanje, Cetine, Vrljke, Imotske i sa otoka. Tko može neka usliša i neka se prepлатi. Cielo djelo stajat će K 15.

„Kokot“. Gosp. A. G. Matoš objavluje, da će sa grupom mladih ljudi iz svih stranaka osnovati list „Kokot“ koji bi izlazio svake subote. Taj list bi donosio nedjelju kroniku, gdje bi se feljtonskim načinom kritikovao najvažniji kulturni ili politički događaj tjedna, pa literarne priloge svih vrsta. Tjednik bio bi što jeftiniji i odgovarao bi sadržajem listovima kao „Marzocco“ ili „Gri de Paris“. U koliko će „Kokot“ biti kritika politička, on će biti ocjena naše politike sa gledišta literarnog, a ne stranačkoga. Kritikovati će sve stranke, jer će biti medjustranački, a ne protustranački. Rukopisi šalju se na adresu A. G. Matoš, Zagreb, Jurjevska ulica 20. Preporučamo javnosti da ovaj podhvat gosp. Matoša podupre.

Theokritove Idylle preveo, uvod pobrao i tumač dodao prof. I. V. Perić. — U Zadru 1909. To su pastirske pjesme od nješto 300 god. prije Krista. Dobro će doći učenicim klasičnih nauka, u mi zavijamo hrvatskom zastupniku da se može dati na Idylle!

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavaatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Traži se jedan **brijački naučnik.** Upitati se kod uredništva.

Makarska, 12. kolovoza 1909.

Br. 3722.

Oglas natječaja.

Na mjesto nadrarda kod ove Obćine, Makarsko-Primorske, uz godišnju plaću kruna hiljadu i dvjestotine (kr. 1200). koju će primiti od ove Općinske blagajne, na jednake mjesečne predplate obroke, te godišnjih kruna stotinu i dvadeset (kr. 120). u naslov odsječnice za redarsko odijelo.

Zahtjeva se:

- Austrijansko državljanstvo;
- zdrava i čvrsta tjelesnog sustava;
- dobu od 25 do 40. godina;
- neporočnost;
- podpuno poznavanje hrvatskog jezika u govoru i pisanju.

Rok natječaja traje do uključno 10. Septembra t. g.

Natjecatelji; koji se nahode u javnoj službi, svoje molbe treba da uprave pišućemu putem predpostavljene im vlasti.

Od Općinskog Opravteljstva.

Natčelnik: Klarić
Prisjednik: Alačević.

Traže se putnici (agenti!)

Jedno bogato (milijunarsko) poduzeće traži vajane putnike (agente), koji posjeduju već poznanstvo u većim privatnim krugovima. Vajani i usposobljeni ljudi, koji su željni steći nekoliko stotinu kruna mjesečno, neka svoje oferte sa naznakom dosadnjeg zanimanja pod: „Bedeutender Verdienst 77981“ na Annoncen-Expedition“ M. Dukes Nachf. Wien 1/1 odašalju.

Po sebi funkcionirajući namještaji za podizanje vode iz dubokih vrela

gradi: najveća slavenska firma u monarhiji

Antun Kunz
c. k. dvorski dobavljač (Hratica, Morava).
Ocjelni budava i Franko.

Hrvati i Hrvatice!

Pomozite Družbu Sv. Ćirila i Metoda

CEMENT

tvornice Portlandcimenta iz Splita, dobiva se kod mene i to uz cijene za 100 kg.:

- K 5 na veliko
- K 6 na malo.

Preporučam se cijenom občinstvu za naručbe.

Sime Tarle, trgovac.

Restauracia „Sidru“

prvog reda
ŠIBENIK, ulica sv. Ivana ŠIBENIK.

Čast mi je obznaniti cijenjeno občinstvu, da se u mojem tokalu toče izabrana vina, kao: dalmatinsko, istrijansko, bijelo, desert, refosco i t. d., te dobro poznato pivo Sarajevsko. . . .

Kuhinja je domaća prve vrsti, koja je obskrbljena u svako doba toplim i mrzlim jelom. . . .

Objed I. reda K 1; II. reda 72 fil.

Naznačiti mi je osobito, da se moja jela priugotavljaju samo sa naravnom masi.

Preporučuje se veleštojanjem

Strika Antun.

33-52

Restauracia „Sidru“

prvog reda
ŠIBENIK, ulica sv. Ivana ŠIBENIK.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA - PODRUŽNICA - ŠIBENIK.

<p>BANKOVNI ODJEL</p> <p>prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednine. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.</p>	<p>DIONIČKA GJAVNICA K 1.000.000</p> <p>Pričuvna zaklada i pritičci K 150.000.</p> <p>Centralna Dubrovnik - - - - - - - - - - Podružnica u Splitu i Zadru.</p> <p>Priskrbujuje zajmove uz amortizaciju kotarima, obćinama i javnim korporacijama.</p>	<p>MJENJAČNICA</p> <p>kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srećke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osjguruarje protiv gubitku kod ždriebanja. Revizija srećaka i vrijednostuih papira besplatno. Unovćenje kupona bez odbitka.</p>	<p>ZALAGAONICA</p> <p>daje zajmove na rućne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje i t. d. uz najkulantnije uvjete.</p>
---	--	---	--

ŠIRITE „HRVATSKU RIEĆ“!

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.
UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrijski trg, Berislavićeva ulica br. 2.
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osijek, Sarajevo, Spjeljet i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom obćine slobodnog i Kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sljedeće vrsti osiguranja

- I. Na ljudski život:**
 - osiguranja glavnicu za slučaj doživljaja i smrti;
 - osiguranje miraza;
 - osiguranja životnih renta.
- Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovnina i odgojnina sa i bez liećničke pregledbe.**
- Pućka osiguranja na male glavnicu bez liećničke pregledbe.**
- Protiv štetne od požara:**
 - Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
 - Osiguranja pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
 - Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).
- Osiguranja staklenih ploća protiv razlupanja.**

Zadruga imovina u svim odjelima iznosi: K 1.410.816,28
Od toga jamćevne zaklade: K 1.000.000,00
Godišnji prihod premije a pristojbama preko: K 820.000,00
Izplaćene odštetne: K 2.619.582,36

Za Palmaciju pobliže obaviesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatiae“ u Spjeljetu. Poslovnica u Spjeljetu, ulica Do Sud br. 356.

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

Hrvatska tiskara u Šibeniku

preporučuje svoje bogato obnovljeno skladište tiskanica za obćine i župne urede. Narućbine se obavljaju brzo i taćno a cijene su vrlo umjerene.

Najmodernije posjetnice i vjenćane karte uz vrlo umjerene cijene izradjuje

Hrvatska tiskara u Šibeniku.

Prva hrv. tvornica voštanih sveća Vlad. Kulića u Šibeniku.